

Βρυξέλλες, 23 Μαρτίου 2022
(OR. en)

7426/22

AGRI 111
ENV 255
AGRIFIN 33
AGRIORG 35
SOC 180
COH 23
ALIM 2
COHAF 36
DEVGEN 54

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	23 Μαρτίου 2022
Αποδέκτης:	κ. Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2022) 133 final
Θέμα:	ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων τροφίμων

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2022) 133 final.

σνημμ.: COM(2022) 133 final

Βρυξέλλες, 23.3.2022
COM(2022) 133 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των
συστημάτων τροφίμων**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η απρόκλητη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία αποσταθεροποίησε περαιτέρω τις ήδη ευάλωτες γεωργικές αγορές. Η πανδημία COVID-19 και η κλιματική αλλαγή ασκούν πίεση στη γεωργία σε ολόκληρο τον κόσμο. Η τελευταία έκθεση της IPCC τεκμηριώνει τον τρόπο με τον οποίο οι απειλές για την επισιτιστική ασφάλεια και τη διατροφή από ξηρασίες, πλημμύρες και καύσωνες, καθώς και από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, υλοποιούνται ήδη και αναμένεται να αυξηθούν λόγω της υπερθέρμανσης του πλανήτη, επηρεάζοντας ιδίως τις ευάλωτες περιοχές¹.

Ήδη πριν από την εισβολή, είχε σημειωθεί απότομη αύξηση των τιμών στις αγορές βασικών προϊόντων, η οποία έγινε αισθητή στις γεωργικές αγορές με τις αυξήσεις του κόστους της ενέργειας και των λιπασμάτων και την επακόλουθη αύξηση των γεωργικών τιμών. Οι τιμές των τροφίμων στην ΕΕ αυξήθηκαν κατά 5,6 % σε σύγκριση με τον περασμένο Φεβρουάριο.

Ο εφοδιασμός τροφίμων δεν διακυβεύεται σήμερα στην ΕΕ. Η ΕΕ είναι σε μεγάλο βαθμό αυτάρκης όσον αφορά τα βασικά γεωργικά προϊόντα, δεδομένου ότι είναι μείζων εξαγωγέας σιταριού και κριθαριού και μπορεί να καλύπτει σε μεγάλο βαθμό την οικεία κατανάλωση άλλων βασικών καλλιεργειών, όπως ο αραβόσιτος ή η ζάχαρη. Η ΕΕ είναι επίσης σε μεγάλο βαθμό αυτάρκης όσον αφορά τα ζωικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των γαλακτοκομικών και του κρέατος, με αξιοσημείωτη εξαίρεση τα θαλασσινά.

Ωστόσο, η εισβολή στην **Ουκρανία και η παγκόσμια εκτόξευση των τιμών των βασικών προϊόντων** αυξάνουν τις τιμές στις αγορές γεωργικών προϊόντων και θαλασσινών και **εκθέτουν τα τρωτά σημεία του συστήματος τροφίμων μας**: την εξάρτησή μας από τις εισαγωγές, για παράδειγμα, ενέργειας, λιπασμάτων και ζωοτροφών. Αυτή η εξάρτηση αυξάνει το κόστος για τους παραγωγούς και επηρεάζει την τιμή των τροφίμων, **εγείροντας ανησυχίες** όσον αφορά την αγοραστική δύναμη των **καταναλωτών** και το εισόδημα των **παραγωγών**.

Η διαταραχή του εμπορίου επίσης **εγείρει σοβαρές ανησυχίες σχετικά με την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια** λόγω των βραχυπρόθεσμων επιπτώσεων του πολέμου και των μακροπρόθεσμων αβεβαιοτήτων που συνδέονται με αυτόν. Στις πολιορκούμενες πόλεις της Ουκρανίας παρατηρούνται σοβαρές ελλείψεις τροφίμων. Οι σημαντικές εμπορικές ροές δημητριακών και ελαιούχων σπόρων από τον Εύξεινο Πόντο έχουν ουσιαστικά διακοπεί.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία άλλαξε δραματικά τις προσδοκίες της αγοράς, επηρεάζοντας τις τιμές όλων των βασικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των πρωτογενών γεωργικών προϊόντων διατροφής. Οι **ανησυχίες σχετικά με την επισιτιστική ασφάλεια** επικεντρώνονται κυρίως στην παγκόσμια αγορά σίτου. Οι τιμές στις προθεσμιακές αγορές σίτου αυξήθηκαν κατά 70 % μετά την εισβολή. Η παγκόσμια παραγωγή σίτου απειλείται τόσο από τον κλυδωνισμό της προσφοράς λόγω του μεγέθους του μεριδίου της Ουκρανίας και της Ρωσίας στις αγορές σίτου όσο και από τον

¹ [Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability | Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability \(ipcc.ch\)](https://www.ipcc.ch/report/2022/impacts-adaptation-vulnerability/) (Κλιματική αλλαγή 2022: Επιπτώσεις, προσαρμογή και ευπάθεια)

κλυδωνισμό όσον αφορά το κόστος των εισροών, ιδίως του φυσικού αερίου, των αζωτούχων λιπασμάτων και του οξυγόνου. Θα πρέπει να υποκατασταθούν έως και 25 εκατομμύρια τόνοι προκειμένου να καλυφθούν οι παγκόσμιες επισιτιστικές ανάγκες κατά την τρέχουσα και την επόμενη περίοδο².

Τώρα περισσότερο από ποτέ είναι **ώρα να επιδείξουμε αλληλεγγύη**. Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει την απάντηση της Επιτροπής στην πρόσκληση που της απηύθυνε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στη Διακήρυξη των Βερσαλλιών της 10ης και 11ης Μαρτίου 2022, να προτείνει επιλογές για την αντιμετώπιση της ανόδου των τιμών των τροφίμων και του ζητήματος της παγκόσμιας επισιτιστικής ασφάλειας. Βασίζεται σε αξιολόγηση της κατάστασης (παράρτημα 1) και στο όραμά της για ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων το οποίο καθορίζεται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και στη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο». Καθορίζει **βραχυπρόθεσμα μέτρα για να στηριχθούν η επισιτιστική ασφάλεια και η γεωργία στην Ουκρανία, η παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια, καθώς και οι παραγωγοί και οι καταναλωτές στην ΕΕ**. Ζητεί επίσης να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις τις οποίες αποκάλυψε η εξελισσόμενη κρίση με τρόπους που **ενισχύουν τη μετάβαση προς βιώσιμα, ανθεκτικά και δίκαια συστήματα τροφίμων** στην ΕΕ και παγκοσμίως.

2. ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ενδέχεται να έχει σοβαρές συνέπειες για την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια, στην Ουκρανία αλλά και για πολλές χώρες με έλλειψη τροφίμων στην Αφρική (συμπεριλαμβανομένης της υποσαχάριας Αφρικής), τη Μέση Ανατολή και τα Δυτικά Βαλκάνια. Σε συνδυασμό με την αύξηση των τιμών των τροφίμων, είναι πιθανό να αυξηθούν η φτώχεια και η αστάθεια στις χώρες αυτές.

Η επισιτιστική ασφάλεια στη σπαρασσόμενη από τον πόλεμο Ουκρανία προκαλεί μεγάλη ανησυχία, ιδίως επειδή η Ρωσία φαίνεται να στοχεύει και να καταστρέφει σκοπίμως τα αποθέματα τροφίμων και τους χώρους αποθήκευσης. Στην έκκληση των Ηνωμένων Εθνών εκτιμάται ότι θα πληγούν έως και 18 εκατομμύρια άτομα στην Ουκρανία, μεταξύ των οποίων έως και 6,7 εκατομμύρια νεοεκτοπισθέντες. Λόγω των ελλείψεων τροφίμων στις πόλεις και των εκατομμυρίων προσφύγων και εκτοπισθέντων **απαιτείται επείγουσα επισιτιστική βοήθεια προς την Ουκρανία**. Οι ανθρωπιστικοί φορείς, όπως το Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα, παρέχουν επισιτιστική βοήθεια και κλιμακώνουν τις επιχειρήσεις. Η ΕΕ κινητοποιεί βοήθεια τόσο μέσω των μηχανισμών πολιτικής προστασίας όσο και μέσω των ανθρωπιστικών μηχανισμών της. Η ανθρωπιστική βοήθεια της ΕΕ, η οποία έχει ήδη καταστεί επιχειρησιακή, ανέρχεται σε 93 εκατ. EUR για την Ουκρανία και τη Μολδαβία, συμπεριλαμβανομένης της επισιτιστικής βοήθειας και της στήριξης για την κάλυψη βασικών αναγκών.

Η συγκομιδή του 2022 στην Ουκρανία, η οποία είναι γνωστή ως ο σιτοβολώνας της Ευρώπης, **θα επηρεαστεί σημαντικά από τον πόλεμο και τη γενική αναταραχή**. Οι Ουκρανοί γεωργοί χρειάζονται σπόρους, νιζέλ, λιπάσματα και φυτοπροστατευτικά προϊόντα για να εξασφαλίσουν την παραγωγή τους. Η Επιτροπή στηρίζει την Ουκρανία με σκοπό την ανάπτυξη και εφαρμογή βραχυπρόθεσμης και μεσοπρόθεσμης στρατηγικής

² Εκτιμάται ότι περίπου 5 εκατομμύρια τόνοι σίτου δεν μπορούν να εξαχθούν από την Ουκρανία έως τα τέλη Ιουνίου του 2022. Επιπλέον, κατά την περίοδο εμπορίας 2022/2023 αναμένονταν επιπλέον 20 εκατομμύρια τόνοι ουκρανικών εξαγωγών σίτου, οι οποίες ενδέχεται να μην πραγματοποιηθούν. Τα αριθμητικά αυτά στοιχεία δεν λαμβάνουν υπόψη τυχόν επιπτώσεις στις ρωσικές εξαγωγές σίτου.

για την επισιτιστική ασφάλεια, ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι εισροές θα φτάσουν στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις όπου είναι δυνατόν και ότι θα διατηρηθούν οι εγκαταστάσεις μεταφοράς και αποθήκευσης για να μπορέσει η Ουκρανία να εξασφαλίσει τη διατροφή των πολιτών της και να ανακτήσει τελικά τις εξαγωγικές αγορές της. Η Επιτροπή συνεργάζεται με τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) των Ηνωμένων Εθνών επιτόπου στη Δυτική Ουκρανία για τη στήριξη των μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων και τη διασφάλιση της γεωργικής παραγωγής. Επιπλέον, κατόπιν αιτήματος των γεωργικών αρχών της Ουκρανίας, η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι η πρόσβαση στις αγορές της ΕΕ θα διατηρηθεί και θα διευκολυνθεί με ευέλικτο τρόπο τόσο για τις εισαγωγές προς τις ουκρανικές αγορές όσο και για τις εξαγωγές από αυτές. Η ουκρανική κυβέρνηση σχεδιάζει να χρηματοδοτήσει τόκους δανείων για γεωργούς με βάση πρόγραμμα ύψους 25 δισ. χρίβνια (760 εκατ. EUR) στο πλαίσιο δέσμης νέων μέτρων για την άμβλυνση των οικονομικών κλυδωνισμών του πολέμου. Τέλος, οι γεωργικές οργανώσεις της ΕΕ παρέχουν βοήθεια και στήριξη στους Ουκρανούς γεωργούς.

Ο πόλεμος επηρεάζει άμεσα τις παγκόσμιες προμήθειες τροφίμων (ιδίως σίτου, αραβοσίτου, κριθαριού και ηλιελαίου) και τις τιμές των λιπασμάτων, καθώς και τις τιμές της ενέργειας. Οι τρέχουσες αυξήσεις των τιμών επιτείνουν μια ήδη δύσκολη κοινωνικοοικονομική κατάσταση, λόγω της νόσου COVID-19, της ξηρασίας και άλλων συγκρούσεων. **Τον Σεπτέμβριο του 2021, περισσότερα από 161 εκατομμύρια άτομα σε 42 χώρες αντιμετώπιζαν έντονη επισιτιστική ανασφάλεια.** Σχεδόν ένα στα τρία άτομα παγκοσμίως δεν έχει πρόσβαση σε επαρκή τρόφιμα και για περίπου 3 δισεκατομμύρια άτομα το κόστος μιας υγιεινής διατροφής ήταν απρόσιτο. Οι αριθμοί αυτοί ενδέχεται να αυξηθούν περαιτέρω και, ως εκ τούτου, να υπάρξει ακόμη μεγαλύτερη υστέρηση όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης έως το 2030. Σύμφωνα με την αρχική ανάλυση του FAO, ο υποσιτιζόμενος πληθυσμός παγκοσμίως προβλέπεται να αυξηθεί κατά 7,6 εκατομμύρια άτομα (σενάριο μέτριου κλυδωνισμού) έως και 13,1 εκατομμύρια άτομα (σενάριο σοβαρού κλυδωνισμού).

Για πολλές χώρες χαμηλού εισοδήματος και χώρες ακόμη χαμηλότερου μεσαίου εισοδήματος, οι συνθήκες αυτές συνεπάγονται **αύξηση των δαπανών για εισαγωγές (τροφίμων)**, σε μια περίοδο κατά την οποία το χρέος έχει αυξηθεί και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες βρίσκονται υπό πίεση. Οι χώρες που εισάγουν μεγάλο μέρος των τροφίμων τους και ιδίως σίτο, σημαντικό βασικό προϊόν, από τη Ρωσία και την Ουκρανία (π.χ. στην Αφρική, τη Μέση Ανατολή και τα Δυτικά Βαλκάνια) πλήττονται σε μεγάλο βαθμό και ενδέχεται να αντιμετωπίσουν αυξανόμενες εντάσεις οι οποίες θα οδηγήσουν σε κοινωνικές αναταραχές, ριζοσπαστικοποίηση και αστάθεια. Οι χώρες που εξαρτώνται από την εισαγωγή λιπασμάτων για σημαντικό μέρος της γεωργικής παραγωγής τους, ορισμένες από τις οποίες εξαρτώνται επίσης από την εισαγωγή σίτου, θα αντιμετωπίσουν αυξανόμενο κόστος, το οποίο μπορεί να καταστεί δυσβάστακτο σε έναν φαύλο κύκλο, απειλώντας σοβαρά την παραγωγή τροφίμων για τις επόμενες συγκομιδές.

Τόσο οι ανθρωπιστικές ανάγκες όσο και το κόστος είναι πιθανό να αυξηθούν και να ασκήσουν πρόσθετη πίεση στην ανθρωπιστική βοήθεια. Για παράδειγμα, το Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα εκτιμά ότι οι λειτουργικές δαπάνες του θα αυξηθούν κατά 26,1 εκατ. EUR μηνιαίως σε σύγκριση με τα τρέχοντα επίπεδα, λόγω των συνδυαστικών επιπτώσεων της αύξησης των τιμών των τροφίμων και των καυσίμων. Σε σύγκριση με τα προ της πανδημίας επίπεδα, το εν λόγω πρόσθετο κόστος ανέρχεται σε 63,8 εκατ. EUR μηνιαίως.

Η ΕΕ, ως σημαντικός ανθρωπιστικός και αναπτυξιακός παράγοντας στον τομέα της επισιτιστικής και διατροφικής ασφάλειας, παρέχει ουσιαστική οικονομική και πολιτική

στήριξη. Από το 2015, η ΕΕ έχει δαπανήσει τουλάχιστον 350 εκατ. EUR για ανθρωπιστική επισιτιστική βοήθεια ετησίως. Επιπλέον, κατά την περίοδο 2014-2020, η ΕΕ δέσμευσε περισσότερα από 10 δισ. EUR στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας για τη βελτίωση της επισιτιστικής ασφάλειας των φτωχότερων και πλέον ευάλωτων ατόμων, τη συμβολή στην εξάλειψη της πείνας και την καλύτερη αντιμετώπιση όλων των μορφών υποσιτισμού. Για την περίοδο 2021-2024, η ΕΕ δεσμεύεται να διαθέσει τουλάχιστον 2,5 δισ. EUR (1,4 δισ. EUR για την ανάπτυξη και 1,1 δισ. EUR για ανθρωπιστική βοήθεια) για τη διεθνή συνεργασία με στόχο τη διατροφή. Στο πλαίσιο του προγράμματος διεθνούς συνεργασίας 2021-27, η ΕΕ θα στηρίζει τα συστήματα τροφίμων σε περίπου 70 χώρες εταίρους.

Το ασύμμετρο άλμα στις τιμές των συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης μετά την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία καταδεικνύει ότι η αγορά σίτου είναι αυτή στην οποία εστιάζονται κυρίως οι ανησυχίες για την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια. Είναι θεμελιώδους σημασίας, από γεωστρατηγική άποψη, η συμβολή της ΕΕ στην κάλυψη του κενού παραγωγής για την αντιμετώπιση της αναμενόμενης παγκόσμιας έλλειψης σίτου. Η ΕΕ δεν αποτελεί μόνο έναν σημαντικό καθαρό εξαγωγέα σίτου, αλλά διαθέτει επίσης τις υψηλότερες αποδόσεις παγκοσμίως³. Από το περασμένο καλοκαίρι, η ΕΕ εξήγαγε 19 εκατ. τόνους σίτου, ενώ αναμένονται επιπλέον 13 εκατ. τόνοι έως το τέλος Ιουνίου. Ο αριθμός αυτός θα μπορούσε να αυξηθεί ελαφρώς λόγω των υψηλών τιμών που ενθαρρύνουν τις εξαγωγικές πωλήσεις. Οι προοπτικές για τη χειμερινή συγκομιδή σίτου της ΕΕ το 2022 είναι καλές, καθώς οι εκτάσεις αυξήθηκαν κατά 1 % σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος και οι καλλιέργειες δεν επλήγησαν από δυσμενείς καιρικές συνθήκες κατά τη διάρκεια του χειμώνα στα σημαντικά κράτη μέλη παραγωγής.

Βραχυπρόθεσμα, η Επιτροπή παρακολουθεί και αναλύει τακτικά τις τιμές των τροφίμων και την επισιτιστική ανασφάλεια, σε συντονισμό με άλλους παγκόσμιους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των επιπέδων αποθεμάτων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με βάση το σύστημα πληροφόρησης για τις γεωργικές αγορές (AMIS), όπου είναι δυνατόν. Παρακολουθεί τις ανάγκες για βασικά προϊόντα των οποίων τα παγκόσμια επίπεδα αποθεμάτων είναι χαμηλά, ώστε να παρέχει τα σωστά μηνύματα της αγοράς για τόνωση της παραγωγής με τη χρήση βιώσιμων πρακτικών. **Η ανθρωπιστική βοήθεια θα πρέπει να ενισχυθεί** υπέρ των χωρών με επισιτιστικό έλλειμμα, καθώς και των χωρών που πλήττονται από συγκρούσεις στη Βόρεια Αφρική, τη Μέση Ανατολή, την Ασία και την υποσαχάρια Αφρική. Η βοήθεια θα πρέπει, κατά περίπτωση, να βασίζεται σε μια συνδυαστική προσέγγιση ανθρωπιστικής βοήθειας, ανάπτυξης και ειρήνης και να επεκτείνει το έργο του Παγκόσμιου Δικτύου κατά των Επισιτιστικών Κρίσεων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Επιπλέον, στο πρώτο Ευρωπαϊκό Ανθρωπιστικό Φόρουμ (21-23 Μαρτίου 2022), απευθύνθηκε έκκληση για ανάληψη δράσης με σκοπό τη **συνεργασία στο πλαίσιο της «Ομάδας Ευρώπη» για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής παγκόσμιας κρίσης επισιτιστικής ασφάλειας**. Αξιοποιώντας τη συλλογική δράση τους, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της μπορούν από κοινού να αυξήσουν την ανθρωπιστική βοήθεια για την παροχή αρωγής και την αποκατάσταση.

Το προτεινόμενο πρόγραμμα στήριξης έκτακτης ανάγκης της ΕΕ υπέρ της Ουκρανίας (330 εκατ. EUR) επιδιώκει να συμβάλει στην ανακούφιση των δεινών του ουκρανικού πληθυσμού που προκλήθηκαν από τη ρωσική εισβολή, με τη διασφάλιση της πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες, καθώς και στην εξασφάλιση προστασίας. Η δράση θα

³ Η μέση απόδοση σίτου στην ΕΕ ανέρχεται σε 5,3 τόνους/εκτάριο έναντι 4,3 τόνων/εκτάριο στην Ουκρανία και σε περίπου 3 τόνους/εκτάριο ή λιγότερο σε άλλα μέρη του κόσμου.

συμβάλει επίσης στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας και της ανθεκτικότητας έναντι υβριδικών απειλών, αυξάνοντας την ικανότητα της κυβέρνησης, των οικονομικών φορέων, των μέσων ενημέρωσης και της κοινωνίας των πολιτών να ανταπεξέλθουν στις επιπτώσεις της κρίσης και να συμβάλουν στην ανάκαμψη της χώρας. Θα δοθεί επίσης έμφαση στην ανασυγκρότηση μη στρατιωτικών υποδομών μικρής κλίμακας και στον στρατηγικό σχεδιασμό τους, καθώς και στην ενεργειακή ασφάλεια.

Η δράση μπορεί να συμπληρωθεί με μακροοικονομική στήριξη, σε περίπτωση που πληρούνται οι απαιτήσεις επιλεξιμότητας, για μέτρα μετριασμού με στόχο τη στήριξη των ομάδων που πλήττονται περισσότερο από τις αυξήσεις των τιμών (των τροφίμων) καθώς και με την ανάπτυξη μηχανισμών κοινωνικής προστασίας. **Η ΕΕ μπορεί επίσης να συνεχίσει να ενσωματώνει την ελάφρυνση του χρέους στον ευρύτερο διάλογο πολιτικής, στις στρατηγικές και τις δράσεις χρηματοδότησης, προκειμένου να διατηρηθεί η πράσινη ανάκαμψη.** Θα πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή προληπτικοί μηχανισμοί για την πρόληψη μελλοντικών κλυδωνισμών πριν από την εμφάνισή τους και για τη μείωση του αντικτύπου τους όταν αυτοί εκδηλώνονται, και όχι για την αντίδραση στις συνέπειές τους.

Επιπλέον, η ΕΕ θα συνεχίσει να υποστηρίζει σθεναρά, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο διεθνών φόρουμ, την **αποφυγή των περιορισμών στις εξαγωγές και των απαγορεύσεων εξαγωγών τροφίμων**, καθώς τα αποτελέσματά τους αποδείχθηκαν στο παρελθόν καταστροφικά, όπως καταδείχθηκε σε μεγάλο βαθμό στην κρίση του 2007-2008 σε διάφορα μέρη του κόσμου. Ο συντονισμός του ΠΟΕ θα είναι ουσιαστικής σημασίας. Για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας, οι χώρες εισαγωγής ενθαρρύνονται να εξασφαλίσουν καλύτερη διαφοροποίηση των πηγών εφοδιασμού σε τρόφιμα. Επιπλέον, η εύρυθμη λειτουργία των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού και της εφοδιαστικής είναι ουσιώδους σημασίας για την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια.

Μεσοπρόθεσμα, η ΕΕ θα συνεχίσει να στηρίζει τις χώρες στη μετάβαση προς ανθεκτικά και βιώσιμα συστήματα τροφίμων γεωργικής και υδρόβιας προέλευσης. Η δράση περιλαμβάνει αναλυτική στήριξη και στήριξη πολιτικής, όπως αυτή διαμορφώθηκε στο πλαίσιο της συνέχειας που είχε δοθεί στη σύνοδο κορυφής για τα συστήματα τροφίμων του 2021 και στη σύνοδο κορυφής «Διατροφή για την ανάπτυξη». Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ θα εντείνει τη διεθνή συνεργασία της για την έρευνα και την καινοτομία στον τομέα των τροφίμων. Θα διαδραματίσει επίσης ηγετικό ρόλο στη συμβουλευτική ομάδα για τη διεθνή γεωργική έρευνα (ΣΟΔΓΕ), με ιδιαίτερη έμφαση στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στον μετριασμό της καθώς και στη βιώσιμη διαχείριση και προστασία των φυσικών πόρων, εφαρμόζοντας προσεγγίσεις όπως η αγροοικολογία, η διαχείριση τοπίου και η αγροδοασοκομία, η διαφοροποίηση των εμπορικών ροών και των συστημάτων παραγωγής και η μείωση της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων. Επιπλέον, η ΕΕ θα ενισχύσει τη διεθνή συνεργασία της για τη διατροφή και τις υγιεινές διατροφικές συνήθειες, μεταξύ άλλων μέσω ανθρωπιστικής βοήθειας, καθώς και για ανθεκτικές και συμπεριληπτικές αλυσίδες αξίας. Για την Αφρική, το θεματολόγιο δράσης Αφρικανικής Ένωσης-ΕΕ για τον αγροτικό μετασχηματισμό που συμφωνήθηκε το 2019 προσφέρει τη βάση για ενισχυμένη συνεργασία.

Η ΕΕ είναι έτοιμη να προσδιορίσει, από κοινού με τους διεθνείς οργανισμούς και στο πλαίσιο της εν εξελίξει διαδικασίας της G7, τις απαιτήσεις των χωρών που είναι καθαροί εισαγωγείς τροφίμων και να ανταποκριθεί, εάν είναι αναγκαίο, μέσω στοχευμένης και ευθυγραμμισμένης στήριξης σε εθνικά θεματολόγια [σε ευθυγράμμιση, για παράδειγμα, με τις εθνικούς χάρτες πορείας που καταρτίστηκαν στο πλαίσιο της συνόδου κορυφής για τα συστήματα τροφίμων και με τα σχέδια για την Αφρική του συνολικού προγράμματος γεωργικής ανάπτυξης της Αφρικής (CAADP)].

Η ΕΕ κινητοποιεί ενεργά τη διεθνή κοινότητα για να κλιμακώσει επείγοντως την πολυμερή δράση πέραν της ανθρωπιστικής βοήθειας. Αυτή περιλαμβάνει τη διασφάλιση ότι τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών με εντολές σχετικές με την επισιτιστική ασφάλεια είναι σε θέση να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα. Για παράδειγμα, η επισιτιστική ασφάλεια βρίσκεται στο επίκεντρο της εντολής του FAO. Ο FAO διαδραματίζει καίριο ρόλο στην ανάλυση και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία στα διεθνή συστήματα τροφίμων καθώς και στην πρόληψη της περαιτέρω επιδείνωσης, με ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία των πλέον ευάλωτων ατόμων. Η ΕΕ καταβάλλει επίσης προσπάθειες για να διασφαλίσει την ενσωμάτωση της επισιτιστικής ασφάλειας στις προσπάθειες ολόκληρου του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών, συμπεριλαμβανομένων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών και της Γενικής Συνέλευσης, για την αποκατάσταση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

Η Επιτροπή προτείνει τις ακόλουθες δράσεις και ενθαρρύνει τα κράτη μέλη:

- να επιδείξουν αλληλεγγύη προς την Ουκρανία με την παροχή **επισιτιστικής βοήθειας, ανθρωπιστικής βοήθειας και στήριξης στον τομέα της γεωργίας και της αλιείας**, σε στενή συνεργασία με τους διεθνείς εταίρους·
- να συνεχίσουν να ενσωματώνουν την ελάφρυνση του χρέους στον ευρύτερο διάλογο πολιτικής, στις στρατηγικές και τις δράσεις χρηματοδότησης, προκειμένου να διατηρηθεί η πράσινη ανάκαμψη·
- να διασφαλίσουν τακτική παρακολούθηση και ανάλυση των τιμών των τροφίμων και της επισιτιστικής ανασφάλειας, τις οποίες θα πρέπει να συντονίζουν με άλλους παγκόσμιους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των επιπέδων αποθεμάτων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και της διάθεσης αποθεμάτων σε χώρες που έχουν ανάγκη·
- να συνεχίσουν να στηρίζουν τις χώρες στη μετάβαση προς ανθεκτικά και βιώσιμα συστήματα τροφίμων γεωργικής και υδροβίας προέλευσης·
- να ενισχύσουν την **ανθρωπιστική βοήθεια στις περιφέρειες και τις πληθυσμιακές ομάδες που πλήττονται περισσότερο από την επισιτιστική ανασφάλεια**·
- να εξετάσουν το ενδεχόμενο **μακροοικονομικής στήριξης προς αναπτυσσόμενες χώρες χαμηλού εισοδήματος με επισιτιστικό έλλειμμα**, σε περιπτώσεις όπου πληρούνται οι απαιτήσεις επιλεξιμότητας, για μέτρα μετριασμού με στόχο τη στήριξη των ομάδων που πλήττονται περισσότερο από τις αυξήσεις των τιμών (των τροφίμων)·
- να υποστηρίξουν, μεταξύ άλλων σε διεθνή φόρουμ, την κατάργηση των **περιορισμών στις εξαγωγές και των απαγορεύσεων εξαγωγών τροφίμων** και την εύρυθμη λειτουργία της **ενιαίας αγοράς**.

3. ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΕ

3.1. Διαθεσιμότητα και οικονομική προσιτότητα των τροφίμων

Στην ΕΕ δεν διακυβεύεται η **διαθεσιμότητα τροφίμων**, ωστόσο διακυβεύεται η **οικονομική προσιτότητα** των τροφίμων για τα άτομα χαμηλού εισοδήματος.

Η ΕΕ είναι σε μεγάλο βαθμό αυτάρκης όσον αφορά πολλά γεωργικά προϊόντα και αποτελεί καθαρό εξαγωγέα σίτου. Ωστόσο, η ΕΕ είναι σημαντικός καθαρός εισαγωγέας όσον αφορά συγκεκριμένα προϊόντα που μπορεί να είναι δύσκολο να υποκατασταθούν (ταχέως), όπως οι πρωτεΐνες ζωοτροφών, το ηλιέλαιο ή τα θαλασσινά. Δεν υπάρχει κίνδυνος γενικευμένων ελλείψεων για τους καταναλωτές. Ενώ δεν τίθεται σε κίνδυνο ο σταθερός εφοδιασμός τροφίμων στην ΕΕ, τα εν λόγω τρωτά σημεία, σε συνδυασμό με το αυξανόμενο κόστος των εισροών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων, ωθούν περαιτέρω τις τιμές των τροφίμων προς τα πάνω. Εάν το σημαντικά υψηλότερο κόστος παραγωγής σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης δεν αντισταθμίζεται από υψηλότερες τιμές, μπορεί να προκύψει αβεβαιότητα όσον αφορά τον εφοδιασμό.

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θέσπισε πρόσφατα ένα νέο **ευρωπαϊκό μηχανισμό ετοιμότητας και αντιμετώπισης κρίσεων επισιτιστικής ασφάλειας (EFSCM)**⁴, ο οποίος αποσκοπεί στη βελτίωση των προσπαθειών συντονισμού των ευρωπαϊκών και των εθνικών διοικήσεων, καθώς και των σχετικών τρίτων χωρών και των ιδιωτικών φορέων, για τη διασφάλιση του εφοδιασμού τροφίμων και της επισιτιστικής ασφάλειας σε περιόδους κρίσεων. Ο μηχανισμός, ο οποίος ξεκίνησε τις εργασίες του στις 9 Μαρτίου 2022, θα προβεί σε **διεξοδική χαρτογράφηση των κινδύνων και των τρωτών σημείων της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων της ΕΕ**, ακολουθούμενη από συστάσεις και κατάλληλα μέτρα μετριασμού.

Η εύρυθμη λειτουργία της **ενιαίας αγοράς αποτελεί το θεμέλιο για την επισιτιστική ασφάλεια και την ασφάλεια των τροφίμων στην ΕΕ, μεταξύ άλλων και στην τρέχουσα κρίση**. Οι αλυσίδες εφοδιασμού μας είναι αλληλεξαρτώμενες και κάθε αδικαιολόγητος περιορισμός στην ενιαία αγορά μπορεί να έχει ανεπιθύμητες συνέπειες, οι οποίες μπορούν να απειλήσουν τον εφοδιασμό μας με ασφαλή τρόφιμα. Η Επιτροπή αντιτίθεται σθεναρά στα μέτρα των κρατών μελών για την προστασία του εγχώριου εφοδιασμού τροφίμων με την παρεμπόδιση των εξαγωγών. Τα εν λόγω **μέτρα στρέβλωσης του εμπορίου είναι a priori ασυμβίβαστα με την ενιαία αγορά και θα έχουν τελικά αρνητικό αντίκτυπο στην επισιτιστική ασφάλεια**. Είναι σημαντικό τα κράτη μέλη να συντονίσουν τα μέτρα με σκοπό τη βελτίωση των εμπορικών ροών και τη μεταφορά των βασικών προϊόντων και των τροφίμων εκεί όπου υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη. Η σύσταση του **μέσου έκτακτης ανάγκης για την ενιαία αγορά** θα ενισχύσει περαιτέρω την ετοιμότητα και τις ικανότητες συντονισμού της Ένωσης και θα μειώσει τους κινδύνους αδικαιολόγητων περιορισμών. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη **ελέγχουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις** στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΕ) 2019/452, σύμφωνα με τον οποίο μπορούν να εξετάσουν τις πιθανές επιπτώσεις των άμεσων ξένων επενδύσεων στον εφοδιασμό με εισροές κρίσιμης σημασίας, καθώς και στην επισιτιστική ασφάλεια. Οι νέες περιπτώσεις θα αποτελέσουν αντικείμενο εμπεριστατωμένης αξιολόγησης ενόψει του πιθανού αντικτύπου τους στον εφοδιασμό τροφίμων και στις τιμές των τροφίμων.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στους πλέον ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων από την Ουκρανία, καθώς και των ατόμων χαμηλού εισοδήματος που πλήττονται ήδη από τις υψηλές τιμές ενέργειας και εξακολουθούν να υποφέρουν από τον κοινωνικοοικονομικό κλυδωνισμό που προκάλεσε η πανδημία της COVID. Μελέτες έχουν δείξει ότι, μετά την αύξηση των τιμών των τροφίμων το 2008, τα νοικοκυριά αγόραζαν κατά μέσο όρο λιγότερα φρούτα και λαχανικά και στράφηκαν σε φθηνότερα τρόφιμα, τα οποία τείνουν να είναι θερμιδικά

⁴ COM(2021) 689 της 12.11.2021 – «Σχέδιο έκτακτης ανάγκης για τη διασφάλιση του εφοδιασμού τροφίμων και της επισιτιστικής ασφάλειας σε περιόδους κρίσεων».

πυκνά, φτωχά σε θρεπτικά συστατικά (δηλ. έχουν έλλειψη βιταμινών, ανόργανων συστατικών και ινών που είναι απαραίτητα για την υγεία).

Σε μια **συγκυρία αυξανόμενων τιμών τροφίμων**, τα μέτρα κοινωνικής πολιτικής είναι σημαντικά, τόσο για να προστατεύονται οι πλέον ευάλωτοι πολίτες από την επισιτιστική ανασφάλεια όσο και για να διασφαλίζεται ότι όλοι μπορούν να έχουν την οικονομική δυνατότητα να εξασφαλίσουν επαρκείς ποσότητες υγιεινών και θρεπτικών τροφίμων, ιδίως οι ευάλωτες ομάδες, όπως οι οικογένειες με παιδιά, οι ηλικιωμένοι και τα άτομα χαμηλού εισοδήματος. Τα εν λόγω μέτρα πρέπει να ενσωματωθούν σε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα στοχεύει τα βαθύτερα αίτια της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Επιπλέον, η ευρωπαϊκή εγγύηση για τα παιδιά παρέχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη για τη διασφάλιση αποτελεσματικής πρόσβασης σε επαρκή και υγιεινή διατροφή για τα παιδιά που έχουν ανάγκη, συμπεριλαμβανομένου τουλάχιστον ενός δωρεάν υγιεινού γεύματος κάθε σχολική ημέρα.

Τα κράτη μέλη μπορούν να αντλήσουν πόρους από τα ταμεία της ΕΕ, όπως το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA) το οποίο στηρίζει τις δράσεις των χωρών της ΕΕ για την παροχή επισιτιστικής και/ή βασικής υλικής συνδρομής σε απόρους, διαθέτοντας επισιτιστική βοήθεια σε περισσότερα από 15 εκατομμύρια άτομα. Τα κράτη μέλη μπορούν να συμπληρώσουν τους πόρους τους κινητοποιώντας την πρωτοβουλία «Συνδρομή στην Ανάκαμψη για τη Συνοχή και τις Περιοχές της Ευρώπης» (REACT-EU) και μπορούν να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις πρόσθετες δυνατότητες ευελιξίας των οικείων προγραμμάτων του TEBA που προβλέπονται από τη δράση συνοχής για τους πρόσφυγες στην Ευρώπη (CARE), όπως προτάθηκε πρόσφατα από την Επιτροπή.

Για να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις των υψηλών τιμών των τροφίμων στους πλέον ευάλωτους, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν **μειωμένους συντελεστές φόρου προστιθέμενης αξίας** και να ενθαρρύνουν τους οικονομικούς φορείς να μειώσουν τις τιμές για τους καταναλωτές. Τον Δεκέμβριο του 2021, το Συμβούλιο συμφώνησε μεταρρύθμιση των συντελεστών ΦΠΑ σε επίπεδο ΕΕ, η οποία επιτρέπει στα κράτη μέλη να μειώσουν περαιτέρω τους συντελεστές τους, έως 0 %, για ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες που καλύπτουν βασικές ανάγκες, ιδίως τρόφιμα. Τα κράτη μέλη μπορούν ήδη να κάνουν χρήση αυτής της δυνατότητας, καθώς και να προβούν σε κατ' αποκοπή μεταβιβάσεις προς τα νοικοκυριά ως αποδοτική και αποτελεσματική λύση για να καταστούν οι τιμές προσιτές.

3.2. Σταθεροποίηση των γεωργικών αγορών της ΕΕ και στήριξη των παραγωγών

Η δυναμική της αγοράς επηρεάζει τις επιλογές των παραγωγών. Για να μειωθεί η πίεση από τις υψηλές τιμές, βραχυπρόθεσμες προσαρμογές θα μπορούσαν να μειώσουν τη ζήτηση για χρήση καυσίμων και ζωοτροφών και να αυξήσουν την προσφορά με την παροχή κινήτρων για αύξηση της σποράς εαρινού σίτου. Οι γεωργοί υιοθετούν ολοένα και περισσότερο βιώσιμες πρακτικές, οι οποίες χρήζουν περαιτέρω ενθάρρυνσης.

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) και η Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΠ) προβλέπουν μια σειρά μέτρων, συμπεριλαμβανομένου ενός **διχτυού ασφαλείας των τιμών** και της δυνατότητας λήψης **έκτακτων μέτρων**. Τα μέτρα αυτά μπορούν να εφαρμοστούν για τη διασφάλιση σταθερών αγορών και την αντιμετώπιση εξαιρετικών περιστάσεων. Η στοχευμένη στήριξη των παραγωγών που αντιμετωπίζουν την αύξηση του κόστους των εισροών είναι αναγκαία, αλλά δεν θα πρέπει να υπονομεύει τους μακροπρόθεσμους στόχους για ένα πιο ανθεκτικό και βιώσιμο σύστημα τροφίμων.

Η Επιτροπή παρακολουθεί προσεκτικά την τρέχουσα κατάσταση με βάση τα εργαλεία γνώσης της αγοράς που αναπτύχθηκαν από το 2008⁵. Για την καλύτερη παρακολούθηση των επιπέδων των αποθεμάτων σε αυτό το περιβάλλον υψηλών τιμών και αίσθησης αβεβαιότητας σχετικά με τον εφοδιασμό, η Επιτροπή θα προτείνει στα κράτη μέλη να **κοινοποιούν μηνιαία στοιχεία σχετικά με τα ιδιωτικά αποθέματα** βασικών προϊόντων για τρόφιμα και ζωοτροφές, ώστε να είναι σε θέση να παρέχουν έγκαιρη και ακριβή εικόνα της διαθεσιμότητάς τους.

Υπό το πρίσμα της τρέχουσας έκτακτης κατάστασης, η Επιτροπή πρότείνει **δέσμη μέτρων στήριξης ύψους 500 εκατ. EUR**, χρησιμοποιώντας μεταξύ άλλων το αποθεματικό κρίσης, για τη στήριξη των παραγωγών που πλήττονται περισσότερο από τις σοβαρές συνέπειες του πολέμου στην Ουκρανία. Στη βάση αυτή, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να παράσχουν χρηματοδοτική στήριξη στους γεωργούς για να συμβάλουν στη γενικότερη επισιτιστική ασφάλεια ή για να αντιμετωπίσουν τις διαταραχές της αγοράς λόγω του αυξημένου κόστους των εισροών ή των εμπορικών περιορισμών. Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη στήριξη των γεωργών που εφαρμόζουν βιώσιμες πρακτικές, διασφαλίζοντας επίσης ότι τα μέτρα στοχεύουν τους τομείς και τους γεωργούς που πλήττονται περισσότερο από την κρίση. Για την αντιμετώπιση πιθανών προκλήσεων όσον αφορά τις ταμειακές ροές το φθινόπωρο, η Επιτροπή θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να καταβάλουν στους γεωργούς **αυξημένες προκαταβολές των άμεσων ενισχύσεων** και των μέτρων αγροτικής ανάπτυξης που συνδέονται με την έκταση και τα ζώα από τις 16 Οκτωβρίου 2022.

Η ανταπόκριση της ΕΕ από την πλευρά της προσφοράς περιορίζεται από τη διαθεσιμότητα γόνιμων εκτάσεων. Για τη διεύρυνση της παραγωγικής ικανότητας της ΕΕ, η Επιτροπή εξέδωσε σήμερα εκτελεστική πράξη που επιτρέπει κατ' εξαίρεση και προσωρινά στα κράτη μέλη **να παρεκκλίνουν από ορισμένες υποχρεώσεις οικολογικού προσανατολισμού**. Ειδικότερα, μπορούν να επιτρέπουν **την παραγωγή οποιωνδήποτε καλλιεργειών για τρόφιμα και ζωοτροφές** σε γη υπό αγρανάπαυση που ανήκει σε περιοχές οικολογικής εστίασης το 2022, διατηρώντας παράλληλα το πλήρες επίπεδο της ενίσχυσης οικολογικού προσανατολισμού. Αυτή η προσωρινή ευελιξία θα επιτρέψει στους γεωργούς να προσαρμόσουν και να επεκτείνουν τα σχέδια καλλιέργειας κατά το τρέχον έτος.

Η Επιτροπή στηρίζει τα κράτη μέλη όσον αφορά την αξιοποίηση των δυνατοτήτων **μείωσης της αναλογίας πρόσμειξης βιοκαυσίμων**, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση των γεωργικών εκτάσεων της ΕΕ που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή πρώτων υλών για βιοκαύσιμα, μειώνοντας έτσι την πίεση στις αγορές τροφίμων και ζωοτροφών.

Όσον αφορά τις επιχειρήσεις του τομέα της αλιείας, η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο ενεργοποίησης του μηχανισμού αντιμετώπισης κρίσεων του ΕΤΘΑΥ⁶, ο οποίος έχει σχεδιαστεί για έκτακτα γεγονότα που προκαλούν σημαντική διαταραχή των αγορών. Ο

⁵ Παρατηρητήρια της αγοράς γεωργικών προϊόντων διατροφής της ΕΕ: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/overviews/market-observatories_el. Ευρωπαϊκό παρατηρητήριο αγορών προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (EUMOFA): <https://www.eumofa.eu/>
Βραχυπρόθεσμες προοπτικές της αγοράς γεωργικών προϊόντων, το επόμενο τεύχος έχει προγραμματιστεί για τις 4 Απριλίου 2022: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-and-figures/markets/outlook/short-term_el#arablecrops

⁶ Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ) σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1139.

εν λόγω μηχανισμός επιτρέπει στα κράτη μέλη να χορηγούν αποζημίωση για το διαφυγόν εισόδημα και τις οικονομικές απώλειες στις επιχειρήσεις, καθώς και στις αναγνωρισμένες οργανώσεις και ενώσεις παραγωγών που αποθεματοποιούν αλιευτικά προϊόντα⁷.

Για να μπορέσουν τα κράτη μέλη να αποκαταστήσουν τις σοβαρές διαταραχές της οικονομίας που προκλήθηκαν από τον πόλεμο στην Ουκρανία, η Επιτροπή ενέκρινε νέο, αυτοτελές **προσωρινό πλαίσιο κρίσης** στις 23 Μαρτίου 2022. Το πλαίσιο αυτό επιτρέπει τη στήριξη των επιχειρήσεων που πλήττονται άμεσα ή έμμεσα από την κρίση, συμπεριλαμβανομένων των γεωργών και των αλιέων, με τη μορφή στήριξης ρευστότητας και ενίσχυσης για την αύξηση του κόστους φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Το πλαίσιο επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων, συμπεριλαμβανομένων των άμεσων επιχορηγήσεων, σε παραγωγούς που πλήττονται από την κρίση (όπως αυτοί που πλήττονται από σημαντικές αυξήσεις του κόστους των εισροών, ιδίως των ζωοτροφών και των λιπασμάτων), καθώς και ενισχύσεων σε ενεργοβόρες επιχειρήσεις (όπως οι βιομηχανίες λιπασμάτων και η μεταποιητική βιομηχανία).

Βραχυπρόθεσμα, **η διαθεσιμότητα ζωοτροφών** αποτελεί επίσης λόγο ανησυχίας. Οι κτηνοτρόφοι και οι παραγωγοί προϊόντων υδατοκαλλιέργειας αναζητούν ήδη εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού για την αντικατάσταση των προμηθειών που χάνονται λόγω του πολέμου. Ορισμένα κράτη μέλη αποφάσισαν να κάνουν χρήση της υφιστάμενης ευελιξίας στη νομοθεσία της ΕΕ⁸ για τις εισαγωγές σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, σε εξαιρετική και προσωρινή βάση, που δεν θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των τροφίμων και την υγεία των καταναλωτών. Η Επιτροπή παρακολουθεί τα εν λόγω εθνικά μέτρα. Τέλος, εφαρμόζονται μέτρα με χαρακτήρα διχτού ασφαλείας της αγοράς για τη στήριξη της αγοράς χοιρείου κρέατος, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων δυσκολιών που αντιμετωπίζει ο εν λόγω τομέας.

Οι υψηλές τιμές των λιπασμάτων ενθαρρύνουν την αποδοτικότερη χρήση και προωθούν την καινοτομία στη χρήση πιο βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων που συμβάλλουν στον στόχο της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» για μείωση των απωλειών θρεπτικών συστατικών κατά 50 % έως το 2030. Για παράδειγμα, η βιολογική γεωργία χρησιμοποιεί περιορισμένες ποσότητες ανόργανων λιπασμάτων και, ως εκ τούτου, είναι λιγότερο εκτεθειμένη στις αυξήσεις των τιμών. Ωστόσο, βραχυπρόθεσμα, **το κόστος και η διαθεσιμότητα των ανόργανων λιπασμάτων** πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν προτεραιότητα, εν αναμονή της μετάβασης στη χρήση βιώσιμων τύπων λιπασμάτων ή μεθόδων λίπανσης. Η βιομηχανία λιπασμάτων στην ΕΕ πρέπει να είναι σε θέση να έχει πρόσβαση στις αναγκαίες εισαγωγές, συμπεριλαμβανομένου του αερίου για την παραγωγή λιπασμάτων εντός της ίδιας της ΕΕ. Οι τιμές των λιπασμάτων και ο εφοδιασμός των γεωργών θα παρακολουθούνται, ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν τίθενται σε κίνδυνο οι προοπτικές για τη συγκομιδή στην ΕΕ.

⁷ Σύμφωνα με τον μηχανισμό αποθεματοποίησης των άρθρων 30 και 31 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1379/2013 για την κοινή οργάνωση των αγορών των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 396/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Φεβρουαρίου 2005, για τα ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων μέσα ή πάνω στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές φυτικής και ζωικής προέλευσης και για την τροποποίηση της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

4. ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

4.1. Βιώσιμα συστήματα τροφίμων

Μολονότι τα βραχυπρόθεσμα μέτρα στήριξης έκτακτης ανάγκης είναι σημαντικά, δεν αντικαθιστούν τη σημασία του αναπροσανατολισμού του τομέα των τροφίμων μακροπρόθεσμα προς τη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα.

Η βιωσιμότητα των τροφίμων έχει θεμελιώδη σημασία για την επισιτιστική ασφάλεια. Χωρίς τη μετάβαση που προβλέπεται στη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και στη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα, η επισιτιστική ασφάλεια θα τεθεί μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα σε σοβαρό κίνδυνο, με μη αναστρέψιμες επιπτώσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Κατά την εφαρμογή αυτών των στρατηγικών, η Επιτροπή επιθυμεί να διασφαλίσει ότι δεν υπονομεύεται η **συνολική παραγωγικότητα της γεωργίας και της παραγωγής ιχθύων και θαλασσινών της ΕΕ.**

Έχοντας πλήρη επίγνωση των σχέσεων αλληλεξάρτησης μεταξύ της υγείας, των οικοσυστημάτων, των αλυσίδων εφοδιασμού, των καταναλωτικών προτύπων και των ορίων του πλανήτη μας, η Επιτροπή παρουσίασε το όραμά της για ένα **δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων** στη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο». Στην εν λόγω στρατηγική, η Επιτροπή υπογράμμισε τη σημασία της ανθεκτικότητας του συστήματος τροφίμων της ΕΕ, προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόσβαση σε επαρκή προσφορά οικονομικά προσιτών τροφίμων για τους πολίτες υπό οποιεσδήποτε συνθήκες και να υπάρξει μετάβαση σε βιώσιμα συστήματα τροφίμων με δίκαιο και δημοκρατικό τρόπο, σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

Η τρέχουσα κρίση καθιστά εμφανή την εξάρτηση του συστήματος τροφίμων της ΕΕ από εισαγόμενες εισροές, όπως ορυκτά καύσιμα, λιπάσματα, ζωοτροφές και πρώτες ύλες, επιβεβαιώνοντας την ανάγκη **θεμελιώδους αναπροσανατολισμού της γεωργίας της ΕΕ** και των συστημάτων τροφίμων της ΕΕ προς τη βιωσιμότητα, σύμφωνα με την Πράσινη Συμφωνία και τη μεταρρυθμισμένη ΚΓΠ, ο οποίος διευκολύνεται με τις δράσεις που προτείνονται στο μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές⁹.

Η βελτιωμένη και μειωμένη χρήση εισροών (θρεπτικά συστατικά, φυτοφάρμακα) και η βιολογική γεωργία (η οποία βασίζεται λιγότερο σε αυτές τις εισροές) αποτελούν πυλώνες της μετάβασης προς τη βιώσιμη γεωργία. Η παύση των απορρίψεων στη θάλασσα που συνιστούν σπατάλη και η καταπολέμηση της παράνομης, αδήλωτης και ανεξέλεγκτης αλιείας θα φέρουν τα ιχθυαποθέματα σε βιώσιμα επίπεδα. Η τρέχουσα κρίση αναδεικνύει επίσης το κόστος της αδράνειας, συμπεριλαμβανομένου του επείγοντος χαρακτήρα της αντιμετώπισης των προκλήσεων όσον αφορά την παραγωγικότητα της γεωργίας και τις περιβαλλοντικές συνέπειες της έμμεσης αλλαγής των χρήσεων γης, μεταξύ άλλων και σε τρίτες χώρες.

Η καινοτομία μέσω της έρευνας, της γνώσης, της τεχνολογίας, της αγροοικολογίας και της υιοθέτησης βέλτιστων πρακτικών μπορεί να μετριάσει την πίεση στο κόστος των εισροών χωρίς να πλήξει την παραγωγική ικανότητα, **οδηγώντας σε μακροπρόθεσμη πρόοδο από πλευράς παραγωγικότητας** για την επίτευξη της πράσινης μετάβασης. Το σημαντικότερο, θα συμβάλει στην επίτευξη μιας θεμελιώδους

⁹ Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ — Προς ισχυρότερες, συνδεδεμένες, ανθεκτικές και ευημερούσες αγροτικές περιοχές με ορίζοντα το 2040 (COM/2021/345 final).

αλλαγής στην κοινωνία μέσω της μείωσης της σπατάλης τροφίμων, της ενθάρρυνσης για μια διατροφή βασισμένη περισσότερο σε φυτικά προϊόντα και της οικοδόμησης εταιρικών σχέσεων με τρίτες χώρες για την ανάπτυξη βιώσιμων συστημάτων τροφίμων. Η βελτίωση των πληροφοριών σχετικά με τη βιωσιμότητα των τροφίμων μας θα δώσει τη δυνατότητα στους καταναλωτές να προβαίνουν σε βιώσιμες επιλογές. Η καταπολέμηση της απώλειας και της σπατάλης τροφίμων μειώνει την πίεση στους περιορισμένους φυσικούς πόρους και συνεπάγεται εξοικονόμηση, οδηγεί δε στην αναδιανομή των πλεονασμάτων τροφίμων σε όσα άτομα έχουν ανάγκη.

Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε δράσεις που αυξάνουν **τις αποδόσεις με βιώσιμο τρόπο**, τόσο μέσω της τεχνολογικής όσο και μέσω της αγροοικολογικής καινοτομίας. Η Επιτροπή θα προτείνει νέους κανόνες για τη διευκόλυνση της διάθεσης στην αγορά **φυτοπροστατευτικών προϊόντων που περιέχουν βιολογικές δραστικές ουσίες**. Εξετάζει επίσης επιλογές για νέους κανόνες σχετικά με **νέες γονιδιοματικές τεχνικές**, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν φυτικές ποικιλίες λιγότερο ευάλωτες στις μεταβαλλόμενες θερμοκρασίες και τις κλιματικές απειλές, πιο ανθεκτικές στους επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς και αποδοτικότερες ως προς τη χρήση λιπασμάτων. Για να διασφαλιστεί η γονιμότητα του εδάφους, η αποστολή «Ευρωπαϊκή συμφωνία για το έδαφος» του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» αποσκοπεί στη δημιουργία 100 ζωντανών εργαστηρίων και φάρων για την καθοδήγηση της μετάβασης σε υγιή εδάφη.

Η τρέχουσα δραματική κρίση επιβεβαιώνει ότι πρέπει να **επιταχύνουμε τη μετάβαση του συστήματος τροφίμων προς τη βιωσιμότητα**, ώστε να προετοιμαστούμε καλύτερα για μελλοντικές κρίσεις. Σε συνέχεια της συνόδου κορυφής των Ηνωμένων Εθνών για τα συστήματα τροφίμων το 2021, η Επιτροπή θα συμμετάσχει σε οκτώ συνασπισμούς¹⁰ που στοχεύουν στον μετασχηματισμό του συστήματος τροφίμων, στην ανθεκτικότητα και στη βιώσιμη αύξηση της παραγωγικότητας.

Ο ρόλος των στρατηγικών σχεδίων της ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027 θα είναι καθοριστικός για τη στήριξη της μετάβασης προς **βιώσιμες γεωργικές πρακτικές και ανθεκτικά συστήματα παραγωγής**, ιδίως μέσω του συνδυασμού ενός πλαισίου πολιτικής περισσότερο προσανατολισμένου στα αποτελέσματα και ενός αποτελεσματικότερου συνόλου μέσων και μηχανισμών πολιτικής. Εκεί θα εστιαστούν οι επικείμενες παρατηρήσεις της Επιτροπής σχετικά με τα προσχέδια των κρατών μελών.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν **δικαιότερη κατανομή της εισοδηματικής στήριξης**, ώστε να ενισχυθεί ειδικότερα η ανθεκτικότητα των μικρών και μεσαίων γεωργικών εκμεταλλεύσεων, οι οποίες είναι ευάλωτες στην αστάθεια των αγορών που ενδέχεται να απειλήσει τη συνέχιση των δραστηριοτήτων. Η Επιτροπή ενθαρρύνει επίσης τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν περισσότερο το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης για τη χρηματοδότηση **εργαλείων διαχείρισης κινδύνου**, να βοηθήσουν τους γεωργούς να αντιμετωπίσουν τις απώλειες εσόδων και εισοδήματος και να στηρίξουν την ανάπτυξη βραχείων αλυσίδων εφοδιασμού και άλλων τύπων διαφοροποίησης του γεωργικού εισοδήματος. Ομοίως, επικροτεί τα σχέδια για τη διευκόλυνση της **πρόσβασης των γεωργών σε πιστώσεις**, ώστε να είναι σε θέση να επενδύουν σε βιώσιμες μεθόδους παραγωγής, συμπεριλαμβανομένης, για παράδειγμα, της παραγωγής και της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

¹⁰ Οι 8 συνασπισμοί στους οποίους θα συμμετάσχει η Επιτροπή είναι: Food is never waste, Healthy Diets from Sustainable Food Systems for Children & all, School Meals Coalition, Aquatic and Blue foods, Agroecology, Zero Hunger, Fighting food crises along the HDP nexus, Sustainable Productivity Growth. Για περισσότερες πληροφορίες: <https://foodsystems.community/coalitions/>

Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή αναμένει επίσης από τα κράτη μέλη να καθορίσουν και να εφαρμόσουν τον νέο μηχανισμό αιρεσιμότητας κατά τρόπο που να **μεγιστοποιεί τους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς στόχους, ελαχιστοποιώντας παράλληλα τον δυνητικό βραχυπρόθεσμο αντίκτυπο του στην παραγωγική ικανότητα**. Για παράδειγμα, το ελάχιστο ποσοστό αρόσιμης γης που προορίζεται για τη βιοποικιλότητα θα πρέπει μάλλον να επικεντρώνεται στη διατήρηση και τη δημιουργία μη παραγωγικών χαρακτηριστικών όπως τα χαρακτηριστικά τοπίου (π.χ. φυτοφράκτες και δέντρα) παρά στην αγρανάπωση (που θα περιόριζε το παραγωγικό δυναμικό της ΕΕ).

Τα κράτη μέλη καλούνται να αναθεωρήσουν τα στρατηγικά τους σχέδια για την ΚΓΠ με σκοπό να στηρίξουν τους γεωργούς στην υιοθέτηση πρακτικών που **βελτιστοποιούν την αποδοτικότητα των λιπασμάτων μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη χρήση τους**. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί ιδίως μέσω της γεωργίας ακριβείας, αλλά σημαντικό ρόλο παίζουν επίσης η βιολογική γεωργία, η αγροοικολογία και η αποδοτικότερη χρήση μέσω της παροχής συμβουλών και της κατάρτισης σχετικά με τη διαχείριση των θρεπτικών ουσιών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει εν προκειμένω να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητες του στρατηγικού τους σχεδίου για την ΚΓΠ, καθώς και να βελτιστοποιήσουν και να μειώσουν τη χρήση άλλων εισροών, όπως τα αντιβιοτικά και τα φυτοφάρμακα, και να συμμετάσχουν στην ανθρακοδεσμευτική γεωργία.

4.2. Ενίσχυση της ανθεκτικότητας μέσω της μείωσης της εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα και εισαγόμενες εισροές

Η **ανθεκτικότητα του τομέα τροφίμων της ΕΕ απαιτεί διαφοροποιημένες πηγές εισαγωγών και εμπορικές διεξόδους** μέσω μιας φιλόδοξης και δυναμικής εμπορικής πολιτικής, σε πολυμερές επίπεδο, καθώς και μέσω εμπορικών συμφωνιών. Ο πόλεμος στην Ουκρανία και η αντίδραση των αγορών αποκάλυψαν την **ανάγκη να αντιμετωπιστεί η εξάρτηση των ευρωπαϊκών τομέων της γεωργίας και της αλιείας από τις εισαγωγές ενέργειας και τις ενεργοβόρες εισαγωγές**.

Η **μείωση της εξάρτησης από ανόργανα λιπάσματα που παράγονται με ορυκτά καύσιμα** αποτελεί ιδιαίτερα σημαντικό στόχο. Το **αζωτούχο λίπασμα** παράγεται κυρίως με φυσικό αέριο (τόσο ως πηγή ενέργειας όσο και ως αντιδρών συστατικό). Οι επενδύσεις στην κυκλική βιοοικονομία συμβάλλουν στην αντικατάσταση των ορυκτών προϊόντων, υλικών και ενέργειας, συντελώντας έτσι στην απεξάρτηση της οικονομίας από τον άνθρακα¹¹. Η παραγωγή ανόργανων λιπασμάτων με καθαρή τεχνολογία αποτελεί σημαντικό τομέα καινοτομίας. Η Επιτροπή στηρίζει τη μετάβαση στην **πράσινη αμμωνία**¹², π.χ. για τους παραγωγούς λιπασμάτων μέσω της ανάπτυξης καθαρού υδρογόνου, όπως ορίζεται στη στρατηγική της Επιτροπής για το υδρογόνο¹³ και υποστηρίζεται από τη **Συμμαχία για το Καθαρό Υδρογόνο** και επενδύσεις ύψους 800 εκατ. EUR.

Τα **φωσφορικά άλατα και το κάλιο** είναι βασικές θρεπτικές ουσίες για την εξασφάλιση της ικανοποιητικής απόδοσης των αρόσιμων καλλιεργειών υψηλής ποιότητας. Υπάρχει έντονη εξάρτηση από τις εισαγωγές αμοφτέρων, διότι τα περισσότερα αποθέματα

¹¹ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-value-chains_en.pdfhttps://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/factsheet-agri-water-nutrients-waste_en.pdf

¹² Έργα της τάξης των 30-35 δις. EUR θα μπορούσαν να τεθούν σε λειτουργία βραχυπρόθεσμα έως μεσοπρόθεσμα, π.χ. στην Ισπανία, στις Κάτω Χώρες, στην Αυστρία και τη Σουηδία.

¹³ COM(2020)301 final.

βρίσκονται σε τρίτες χώρες, μεταξύ των οποίων η Ρωσία, η Κίνα, το Μαρόκο και η Λευκορωσία. Οι εξαγωγές καλίου από τη Ρωσία και τη Λευκορωσία αντιστοιχούν στο 40 % του παγκόσμιου εμπορίου. Ως αποτέλεσμα των κυρώσεων που εγκρίθηκαν πρόσφατα, η ΕΕ θα πρέπει να αντικαταστήσει με άλλες πηγές το μερίδιο εισαγωγών των δύο αυτών χωρών που ανέρχεται σε 60 % για το κάλιο και 35 % για τα φωσφορικά άλατα αντίστοιχα. Η ήδη ισχύουσα συμφωνία ελεύθερων συναλλαγών μπορεί να διευκολύνει την προμήθεια αυτών των εισροών από άλλες χώρες. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί προσεκτικά την κατάσταση ώστε να προβλέπει πιθανές ελλείψεις και να λαμβάνει, εφόσον απαιτείται, προσωρινά διορθωτικά μέτρα για τη διευκόλυνση της εν λόγω προμήθειας.

Η Ένωση, μέσω του προγράμματος «**Ορίζων Ευρώπη**», θα επενδύσει περαιτέρω στην έρευνα και την καινοτομία για να αντικαταστήσει τη χρήση συνθετικών λιπασμάτων και να επιταχύνει τη μετάβαση σε βιώσιμα, κυκλικά και αποδοτικά ως προς τη χρήση των πόρων συστήματα τροφίμων στην ΕΕ. Στο πλαίσιο ενός από τα προγράμματα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2021-2022, θα διατεθεί σημαντικός προϋπολογισμός ύψους 268,5 εκατ. EUR στους τομείς της κυκλικής οικονομίας και της βιοοικονομίας. Επιπλέον, η σύμπραξη «**Βιοκυκλική Ευρώπη**» θα λάβει έως και 1 δισ. EUR για περίοδο επτά ετών, κατά την οποία θα ενισχυθεί η θέση των πρωτογενών παραγωγών. Με τον τρόπο αυτόν στηρίζονται οι ελπιδοφόρες οδοί που προσδιορίστηκαν στη στρατηγική για τη βιοοικονομία, όπως η **αύξηση της βιώσιμης χρήσης της βιομάζας, η ανάκτηση πολύτιμων θρεπτικών ουσιών** (συμπεριλαμβανομένων των φωσφορικών αλάτων¹⁴ και των θρεπτικών ουσιών από την κοπριά) **και η παραγωγή εναλλακτικών λύσεων βιολογικής προέλευσης** (μεταξύ άλλων με τη χρήση υποπροϊόντων, καταλοίπων και ροών αποβλήτων), ώστε να κλείσει ο κύκλος των θρεπτικών ουσιών, με παράλληλη προστασία της ποιότητας του νερού, του αέρα και του εδάφους. Θα διευκολυνθεί η πρόσβαση στην εσωτερική αγορά προϊόντων που προέρχονται από την κυκλική οικονομία¹⁵. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να εξετάζει περαιτέρω ασφαλή κανονιστικά μέτρα που θα εξασφαλίσουν ευρύτερες δυνατότητες χρήσης ανακτημένων θρεπτικών ουσιών από κοπριά. Επιπλέον, η Επιτροπή θα αναπτύξει μαζί με τα κράτη μέλη σχέδιο δράσης για την ολοκληρωμένη διαχείριση των θρεπτικών ουσιών για την αντιμετώπιση της ρύπανσης από θρεπτικές ουσίες στην πηγή και θα αυξήσει τη βιωσιμότητα του κτηνοτροφικού κλάδου.

Η χρήση ενέργειας στη γεωργία και την παραγωγή θαλασσινών σημειώνει ήδη μείωση στις βιομηχανικές χώρες λόγω της βελτίωσης της αποδοτικότητας¹⁶. Υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω οφέλη μέσω της **αποδοτικότερης χρήσης του αζώτου, της αξιοποίησης της βιομάζας και της μείωσης της σπατάλης τροφίμων**. Στόχος της στοχευμένης έρευνας και καινοτομίας θα είναι η περαιτέρω βελτίωση της αποδοτικότητας στην εφαρμογή λιπασμάτων σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης, μεταξύ άλλων με την ανάπτυξη τεχνικών **γεωργίας ακριβείας**. Επιπλέον, η χρηματοδότηση της ΕΕ προωθεί την έρευνα για βιώσιμα συστήματα παραγωγής τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της **μεικτής γεωργίας, της αγροοικολογίας ή της βιολογικής παραγωγής**. Οι καλλιέργειες ψυχανθών, οι οποίες δεσμεύουν άζωτο και

¹⁴ Για παράδειγμα: «Phos4You: deploying phosphorus recycling from wastewater in North-West Europe» [Phos4You - PHOSphorus Recovery from waste water FOR YOUr Life | Interreg NWE \(nweurope.eu\)](https://www.phos4you.eu/)

¹⁵ Μετά την έναρξη ισχύος, στις 15 Ιουλίου 2022, του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1009 για τη διάθεση προϊόντων λίπανσης στην αγορά της ΕΕ.

¹⁶ Crippa et al. (2021) Nature Food. [http://www.nature.com/articles/s43016-021-00225-9](https://www.nature.com/articles/s43016-021-00225-9)

χρησιμοποιούν λιγότερα αζωτούχα λιπάσματα, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτά τα συστήματα παραγωγής και θα τύχουν ιδιαίτερης προσοχής. Η μείωση της χρήσης ντίζελ για ελκυστήρες θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της καινοτομίας που μειώνει τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και μέσω της μηχανικής καταπολέμησης των ζιζανίων.

Η **βιώσιμη διαχείριση των ιχθυαποθεμάτων** σε συνδυασμό με ενεργειακώς αποδοτικότερα αλιευτικά σκάφη θα συμβάλει επίσης στη μείωση της χρήσης ορυκτών καυσίμων για την παραγωγή θαλασσινών.

Η **επιτάχυνση της παραγωγής και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας** είναι άλλη μια προτεραιότητα στην οποία συμβάλλουν τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ, το ETΘAY¹⁷, καθώς και η χρηματοδότηση του NextGenerationEU. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στα αγροκτήματα μέσω αιολικής ενέργειας, ηλιακής ενέργειας ή βιοαερίου όχι μόνο θα ενισχύσει την ανθεκτικότητα των συγκεκριμένων γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αλλά θα συμβάλει και στην ασφάλεια και τη βιωσιμότητα του ευρωπαϊκού ενεργειακού εφοδιασμού. Στην παρούσα κρίση, πρέπει να αποφύγουμε την αύξηση της χρήσης καλλιεργειών τροφίμων και ζωοτροφών ως πρώτων υλών για βιοκαύσιμα. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τις επενδύσεις σε βιοαέριο που παράγεται από γεωργικές εκμεταλλεύσεις ή γεωργικούς συνεταιρισμούς από βιώσιμες πηγές βιομάζας, ιδίως από τα απόβλητα και τα κατάλοιπα γεωργικών καλλιεργειών και υδατοκαλλιεργειών, κατά τρόπον ώστε να εντάσσεται η δημιουργία αξίας στην αγροτική οικονομία.

Η **μείωση της εξάρτησης από τις εισαγωγές ζωοτροφών** εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο μετασχηματισμού του συστήματος τροφίμων της ΕΕ, ιδίως τη μετάβαση προς μια διατροφή βασισμένη περισσότερο σε φυτικά προϊόντα και τη διασφάλιση ενός πιο ανθεκτικού και αυτόνομου συστήματος τροφίμων. Στη διακήρυξη των Βερσαλλιών, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε να ενισχυθεί η **παραγωγή φυτικών πρωτεϊνών στην ΕΕ**.

Τουλάχιστον 19 κράτη μέλη προτίθενται να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες παροχής «συνδεδεμένης στήριξης» για τις πρωτεϊνούχες καλλιέργειες στα στρατηγικά τους σχέδια για την ΚΓΠ για την περίοδο 2023-2027. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν επίσης άλλες δυνατότητες για τη στήριξη της παραγωγής φυτικών πρωτεϊνών, όπως ειδικές τομεακές παρεμβάσεις, στο πλαίσιο **βιώσιμων γεωργικών συστημάτων που βασίζονται σε διαφοροποιημένες πηγές ζωοτροφών**. Η Επιτροπή θα δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις πρωτεϊνούχες καλλιέργειες κατά τη συνοπτική αξιολόγηση των στρατηγικών σχεδίων των κρατών μελών για την ΚΓΠ¹⁸ και θα επανεξετάσει την πολιτική που προσδιόρισε στην έκθεσή της του 2018 για την ανάπτυξη των φυτικών πρωτεϊνών στην ΕΕ¹⁹.

¹⁷ Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας.

¹⁸ Άρθρο 141 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

¹⁹ COM(2018) 757 final.

Η Επιτροπή:

- θα στηρίζει μέσω του **Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (TEBA)** τις δράσεις των χωρών της ΕΕ για την παροχή επισιτιστικής και/ή βασικής υλικής συνδρομής σε απόρους·
- θα **παράσχει δέσμη στήριξης ύψους 500 εκατ. EUR** για τη στήριξη των γεωργών που πλήττονται περισσότερο·
- θα εφαρμόσει **μέτρα με χαρακτήρα δικτυού ασφαλείας της αγοράς** προκειμένου να στηρίζει συγκεκριμένες αγορές και να επιτρέψει την αύξηση των επιπέδων των **προκαταβολών άμεσων ενισχύσεων** αργότερα εντός του τρέχοντος έτους·
- θα θέσει σε εφαρμογή ένα νέο αυτόνομο **προσωρινό πλαίσιο κρίσης** για τις κρατικές ενισχύσεις·
- θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να **παρεκκλίνουν από ορισμένες υποχρεώσεις οικολογικού προσανατολισμού το 2022, ώστε να εισαγάγουν πρόσθετες γεωργικές εκτάσεις στην παραγωγή.**

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται:

- να χρησιμοποιήσουν τα νέα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ για να **δώσουν προτεραιότητα σε επενδύσεις που μειώνουν την εξάρτηση από το αέριο, τα καύσιμα και τις εισροές, όπως τα φυτοφάρμακα και τα λιπάσματα, π.χ.:**
 - επενδύσεις στη βιώσιμη παραγωγή βιοαερίου, μειώνοντας την εξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο·
 - επενδύσεις στη γεωργία ακριβείας, μειώνοντας την εξάρτηση από τα συνθετικά και ανόργανα λιπάσματα, καθώς και από τα χημικά φυτοφάρμακα·
 - στήριξη της ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας, μειώνοντας τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και εξασφαλίζοντας καλύτερο εισόδημα για τους γεωργούς·
 - στήριξη των αγροοικολογικών πρακτικών, μειώνοντας την εξάρτηση από χημικές εισροές και διασφαλίζοντας διαρκή επισιτιστική ασφάλεια.
- να **διασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα και την κάλυψη των συστημάτων κοινωνικής προστασίας**, καθώς και την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες για τα άτομα που τις έχουν ανάγκη.

5. ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ένας απρόκλητος πόλεμος στην ευρωπαϊκή ήπειρο επέφερε εκ νέου επισιτιστική ανασφάλεια στην Ουκρανία, τη χώρα που διαθέτει μερικά από τα πιο εύφορα εδάφη στην Ευρώπη.

Η διακήρυξη των Βερσαλλιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καλεί την Επιτροπή να αναλάβει επείγοντως δράση και να παρουσιάσει επιλογές για την αντιμετώπιση, το συντομότερο δυνατόν, της αύξησης των τιμών των τροφίμων και του ζητήματος της παγκόσμιας επισιτιστικής ασφάλειας. Η παρούσα ανακοίνωση περιγράφει τις άμεσες και

εν εξελίξει δράσεις για τη στήριξη της επισιτιστικής ασφάλειας για τους πολίτες της Ουκρανίας, καθώς και τη στήριξη της επισιτιστικής ασφάλειας στις χώρες που παρουσιάζουν επισιτιστικό έλλειμμα. Εξετάζει την οικονομική προσιτότητα των τροφίμων στην ΕΕ και τις ειδικές βραχυπρόθεσμες προκλήσεις για τους παραγωγούς που αντιμετωπίζουν υψηλό κόστος εισροών. Υπενθυμίζει τη δέσμευση της Επιτροπής για την Πράσινη Συμφωνία και τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και καθορίζει μεσοπρόθεσμες δράσεις για τη στήριξη της μετάβασης σε ένα βιώσιμο σύστημα τροφίμων.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να αναλάβουν ενεργό ρόλο και να εφαρμόσουν γρήγορα τις αναγκαίες δράσεις για την αντιμετώπιση των πιεστικών ανησυχιών και των μακροχρόνιων ευπαθειών. Τα κράτη μέλη είναι σε θέση να θέσουν σε εφαρμογή πολλά από αυτά τα μέτρα χωρίς να απαιτείται περαιτέρω κανονιστικό πλαίσιο σε επίπεδο ΕΕ. Ειδικότερα, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να αναθεωρήσουν τα σχέδιά τους για την ΚΓΠ, όπου είναι αναγκαίο, προκειμένου να διασφαλιστεί η ανθεκτικότητα του συστήματος τροφίμων.

Ταυτόχρονα, η Επιτροπή θα εντείνει τις προσπάθειές της και θα ενισχύσει τη συνεργασία της με διεθνείς οργανισμούς και άλλους βασικούς παράγοντες για την έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπιση των συνεπειών της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία στην παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια.